

Rozwój mowy dziecka

Mowa nie jest umiejętnością wrodzoną, a dziecko przyswaja sobie ją od najbliższego otoczenia drogą naśladownictwa.

Rozwój mowy uwarunkowany jest genetycznie, zależy od wrodzonych właściwości organizmu człowieka, ale możliwy jest jedynie w kontakcie ze środowiskiem społecznym, z innymi ludźmi. Słowem, jest to proces, w którym współgrają czynniki biologiczne i społeczne. W rozwoju mowy wyodrębnia się cztery okresy (w nawiasach podano lata ramowo):

- okres melodii (0 – 1),
- okres wyrazu (1 – 2),
- okres zdania (2 – 3),
- okres swoistej mowy dziecięcej (3 – 7).

Okres melodii. Początkowo dziecko komunikuje się z dorosłymi za pomocą krzyku. Po krzyku matka poznaje, że dziecko jest głodne, mokro mu, zimno. Dziecko zaczyna kojarzyć, że ilekroć krzyczy, tylekroć zjawia się matka. Jest to pierwsze porozumienie. Krzyk jest też ćwiczeniem narządu oddechowego: wdech – krótki, wydech – długi, powolny.

W 2 – 3 miesiącu życia niemowlę zaczyna wydawać różne dźwięki (głuzenie albo gruchanie), towarzyszące nieskoordynowanym ruchom kończyn i całego ciała. Głuzenie to jeszcze nie mowa, ale nieświadome ćwiczenie narządów artykulacyjnych. Głuzą wszystkie dzieci, także głuche.

W drugiej połowie pierwszego roku życia obserwujemy u dziecka gaworzenie. Mamy tu do czynienia z zamierzonym powtarzaniem dźwięków.

Z końcem pierwszego roku życia dziecko już rozumie, spełnia proste polecenia. Pojawiają się pierwsze wyrazy: mama, tata, baba. Rozwój mowy w tym okresie postępuje równoległe z rozwojem fizycznym: fazie głuzenia odpowiada umiejętność unoszenia głowy; gaworzeniu – umiejętność siadania; pierwszym wyrazom – pozycja pionowa, stawanie.

Okres wyrazu. Dziecko używa już właściwie wszystkich samogłosek, prócz nosowych. Ze spółgłosek wymawia: *p, pi, b, bi, m, mi, t, d, n*. Pozostałe spółgłoski zastępuje innymi, podobnymi. Upraszcza grupy spółgłoskowe. Charakterystyczne jest wymawianie tylko pierwszej sylaby lub końcówki.

Okres zdania. W tym czasie mowa ulega dalszemu doskonaleniu. Dziecko powinno już wypowiadać głoski: *w, wi, f, fi, ś, ź, ć, dź, ń, l, li, k, g, ch, ki, gi, chi, j, ł*. Pod koniec tego okresu mogą się już pojawiać głoski *s, z, c, dz*. Dziecko już wie, jak dana głoska powinna brzmieć, ale jeszcze nie umie jej wypowiedzieć.

Okres swoistej mowy dziecięcej. Czwarty rok życia opanowane są następujące głoski: *s, z, c, dz*. Około 5 roku życia utrwalane są głoski: *sz, ź, cz, dź i r*. Mowa dziecka daleka jest od doskonałości. Wyrazy są poskracane, głoski poprzestawiane, grupy spółgłoskowe – uproszczone. Występują zlepki wyrazów i nowotwory językowe. Może wystąpić nie płynność mówienia.

POWSTAWANIE POSZCZEGÓLNYCH GŁOSEK W PROCESIE ROZWOJU MOWY DZIECKA

Wiek dziecka	Artykulacja głosek
pierwsze miesiące życia	głuzenie: powstają przypadkowe dźwięki
ok. 6 miesiąca życia	gaworzenie – powtarzanie usłyszanych dźwięków
1 – 2 rok życia	pojawiają się pierwsze wyrazy: mama, tata, baba; dziecko wymawia samogłoski: a, o, u, i, y, e oraz spółgłoski: p, pi, b, bi, m, mi, t, d, n
2 – 3 rok życia	pojawiają się proste zdania, dziecko wymawia samogłoski: ę, ą i spółgłoski: w, wi, f, fi, ś, ź, ć, dź, ń, l, li, k, g, ch, ki, gi, chi, j, ł, s, z, c, dz
4 – 5 rok życia	utrwalane są głoski: s, z, c, dz , pojawia się głoska r , czasem głoski: sz, ź, cz, dź
5 – 6 rok życia	utrwalane są głoski: sz, ź, cz, dź

Napisane na podstawie: *„Minimum logopedycznego nauczyciela przedszkola”* G. Demel, *„Mowa – rozwój – zaburzenia – terapia”* M. Minczakiewicz, *„Domowe zabawy logopedyczne”* Dembińska i stron www.